

ครที่เคเข้าไปเที่ยววัดเจดีย์หลวงอาจ จะสังเกตเห็นว่ามั่ววัดเล็ก ๆ วดหนึ่ง ตั้ง อยู่ทางทิศเหนือของวัดเจดีย์หลวง ชื่อว่า "วัดพันเตา" คนเมืองเชียงใหม่มักจะเรียกชื่อวัด นี้ว่า "วัดปั้นเตา" สร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 21 ตามตำนานประวัติศาสตร์ว่ากันว่าวัดพันเตา สร้างขึ้นในสมัยเดียวกับวัดเจดีย์หลวงคือเมื่อราว 500 ปีมาแล้ว

ตำนานนิทานปรัมเพศการตั้งเมือง เชียงใหม่ สมัยลัวะปกครองเล่าว่า "เศรษฐีผู้หนึ่ง หื้ออยู่กลางเวียง ทั้ง 5 คนนี้มีชื่อว่า เศรษฐีพัน เต้า เขาก็ได้ตั้งคุ่มอยู่ตามคำเจ้าระสีแล" ดังนั้นจึง สันนิษฐานว่าแต่เดิมวัดพันเตาเป็นบริเวณบ้านของ เศรษฐีคนดังกล่าว ต่อมาพระเจ้าแสนเมืองมาจึงได้ ตั้งชื่อว่าวัดพันเตา ออกเสียงเป็นภาษาล้านนาว่า "ปั้นเต้า" ขณะที่อีกตำนานหนึ่งของวัดพันเตาซึ่ง พระครูสุวรรณสารพิศิษฐ์ เจ้าอาวาสวัดศรีบุญโตช่าง ฆ้อง กล่าววว่า "เดิมเป็นสถานที่ตั้งเส้าจำนวนพัน เตาหลงทองหล่อพระพุทธรูปอัญฐานาส ซึ่งประดิษ ฐานในวิหารวัดเจดีย์หลวง เมื่อทำการหล่อพระ เสร็จแล้ว ชาวเมืองจึงสร้างวัดขึ้นในบริเวณนั้น เรียกว่า "วัดพันเตา"

ความโดดเด่นของวัดพันเตาที่สามารถ ดึงดูดให้ผู้คนหรือแม้กระทั่งนักท่องเที่ยวจากที่ ต่าง ๆ เดินทางมาที่วัดนี้ก็คือวิหารหลวงที่สร้าง จากไม้สักทองทั้งหลังแกะสลักลวดลายวิจิตร บรรจงที่ว่ากันว่าเป็นวิหารที่สร้างจากทองคำหรือ คຸ້ມเจ้าหลวงที่เหลืออยู่อย่างสมบูรณ์เพียงหลัง เดียวและสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในล้านนา

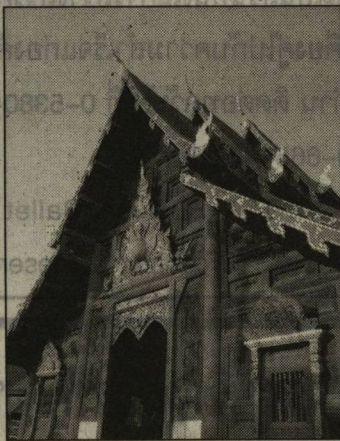
ในอดีตวิหารวัดพันเตาหลังนี้เคยเป็น "ทองคำ" ที่ประทับของเจ้าหมโตรประเทศ เจ้าหลวง เชียงใหม่องค์ที่ 5 (พ.ศ.2390-2397) อยู่ที่พระ ต้าหนักเวียงแก้ว ปัจจุบันคือบริเวณเขียงด้านทิศ ตะวันตกเฉียงเหนือศาลากลางหลังเก่าไปจนถึง วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ตามตำนานมีเรื่องเล่า เกี่ยวกับทองคำหลังนี้ว่า พระยาอุปราชมหาวงศ์ ได้ สร้างขึ้นถวายเป็นพุทธบูชาเมื่อจุลศักราช 1209 ซึ่ง ตรงกับ พ.ศ.2390 เนื่องจากท่านได้เลื่อน ฐานันดรศักดิ์และตำแหน่งหน้าที่จากพระยา อุปราชขึ้นเป็นพระยาเชียงใหม่ ท่านได้สร้าง หอคำขึ้นไว้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปอันเป็น ปุขนิยวัตถุล้ำค่าภายในที่อยู่ของท่านพระยา อุปราชมหาวงศ์ได้มีการเฉลิมฉลองหลังจากที่ สร้างหอคำแล้ว

ในการสร้างหอคำหลังนี้ เจ้าผู้ครองนคร เชียงใหม่ได้ใช้ช่างพื้นเมืองและช่างพม่าผสมกัน ต่อมาพระยาเชียงใหม่หลวงศ์ ได้รับพระราชทาน เลื่อนฐานันดรศักดิ์ขึ้นเป็นเจ้ามีพระนามใน สุพรรณบัฏเป็นพระเจ้าหมโตรประเทศราชา ธิบดินทร์นพิไลมทรานคราธิษฐาน เมื่อปีพ.ศ. 2396 หลังจากที่ได้รับพระราชทานฐานันดรศักดิ์ ไม่กี่เดือน พระองค์ก็ถึงแก่พิราลัย

เมื่อพระเจ้าหมโตรประเทศฯถึงแก่ พิราลัยแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงแต่งตั้งให้นายสุริยวงศ์ บุตรของ พระเจ้าบรมราชาธิบติ (กาวิละ) ขึ้นเป็นเจ้าผู้ครอง นครเชียงใหม่องค์ที่ 6 ชื่อว่าพระเจ้ากาวิโรรสสุริย วงศ์ ทรงดำรงตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

"หอคำวัดพันเตา"

จากคຸ້ມเจ้าหลวงสู่วิหารไม้สัก

มาได้ 16 ปีเศษก็ถึงแก่พิราลัยเมื่อปีพ.ศ.2413 เจ้าอุปราชอินทนนท์ รักษาการใน ตำแหน่งเจ้าหลวงเชียงใหม่ร่วม 3 ปี จึงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าอินท วิทยานนท์พหลเทพภักดีฯ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 7 เมื่อพ.ศ.2416 พ.ศ.2419 พระเจ้าอินทวิทยานนท์ ทรงมีพระดำริว่า หอคำของพระเจ้า หมโตรประเทศฯนั้นสมควรจะอยู่ในวัดมากกว่าอยู่ในวัง จึงทรงให้ช่างช่วยกันรื้อ หอคำแล้วย้ายมาปลูกสร้างขึ้นใหม่ที่วัดพันเตา เมื่อวันเสาร์เดือน 10 ขึ้น 8 ค่ำ เพราะในขณะนั้นพระเจ้าอินทวิทยานนท์กำลังทรงปฏิสังขรณ์วัดหอ ธรรม วัดเจดีย์หลวงและวัดสุขุมิน การก่อสร้างวิหารของพระอารามทั้ง สามแห่งกับหอคำของวัดพันเตา จึงแล้วเสร็จในปีพ.ศ.2429 โดยมีการ เฉลิมฉลองงานปอยหลวงอย่างเอิกเกริกยิ่งใหญ่และถือเป็นงานปอย หลวงที่สนุกสนานที่สุดครั้งหนึ่งของนครเชียงใหม่และหากจะนับรวมอายุ ของหอคำที่ย้ายมาสร้างใหม่ที่วัดพันเตาแล้วประมาณได้ 129 ปี (พ.ศ.2419 -2548)

หอคำวิหารวัดพันเตา จึงมิใช่เป็นเพียงวิหารไม้เก่าแก่ที่มีคุณค่า

ช้อยเรื่อง เมืองล้านนา ปีที่ ๗

E-mail: jakpong@chiangmainews.co.th

พ.ศ.2419 พระเจ้าอินทวิทยานนท์ ทรงมีพระดำริว่า หอคำของพระเจ้า หมโตรประเทศฯนั้นสมควรจะอยู่ในวัดมากกว่าอยู่ในวัง จึงทรงให้ช่างช่วยกันรื้อ หอคำแล้วย้ายมาปลูกสร้างขึ้นใหม่ที่วัดพันเตา เมื่อวันเสาร์เดือน 10 ขึ้น 8 ค่ำ เพราะในขณะนั้นพระเจ้าอินทวิทยานนท์กำลังทรงปฏิสังขรณ์วัดหอธรรม วัดเจดีย์ หลวงและวัดสุขุมิน การก่อสร้างวิหารของพระอารามทั้งสามแห่งกับหอคำของวัดพันเตา จึงแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2429

ทางประวัติศาสตร์และกาลเวลาเท่านั้น หากแต่ ยังมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่คงเอกลักษณ์ ของล้านนาไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ความสวยงามของสถาปัตยกรรมวิหารวัด พันเตาเป็นศิลปะแบบเชียงแสนสร้างจากไม้เป็น วัสดุหลักมีโครงสร้างแบบกรอบยึดมุมเสาและฝา ทุกส่วนเป็นไม้โดยเฉพาะฝามีแบบวิธีการสร้าง พิเศษคล้ายกับฝาปะกนของศิลปะสมัยอยุธยา

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7

พระเจ้าหมโตรประเทศ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 5

แต่มีขนาดตัวไม้ที่ถนัดหนาแข็งแรงกว่า มีประตู เข้าออกทั้งหมด 3 ทาง คือประตูใหญ่ทางด้านหน้า ประตูด้านข้างทางทิศเหนืออยู่ก่อนมาทางประตู หน้า ส่วนประตูทางทิศใต้อยู่ก่อนไปทางด้านหลัง ประตูที่สำคัญคือประตูหน้า ซึ่งประกอบด้วยซุ้ม ประตูไม้แกะสลักประดับกระจกเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ได้แก่ นกยูง นาค ลิง หงส์ ประกอบลวดลายที่ กรอบประตูส่วนบนเป็นโค้งคิ้วไม้แกะสลักลาย

ดอกไม้ใบไม้ บานประตูเป็นไม้แผ่นเรียบ วิหารวัดพันเตาผ่านการบูรณะมาหลายยุค หลายสมัย ครั้งหลังสุดเมื่อปีพ.ศ.2518 มีการ บูรณะฐานฐานและผนังด้านหลัง ซึ่งถูกฝน ทำลายจนหลุดพังเสียหาย ประกอบกับครั้งนั้น เกิดน้ำท่วมเนื่องจากฝนตกหนัก ส่วนของผนัง ด้านในเสียหายมากเศษไม้ที่หลุดหล่นลงมาจมน้ำ บางส่วนก็ถูกน้ำพัดไปจึงได้มีการซ่อมแซมผนัง ด้านหลังโดยทำผนังคอนกรีตระหว่างช่วงเสาตรง

กึ่งกลางผนัง สำหรับฐานเดิมของวิหารที่เป็นเสาไม้ซึ่งมีการผุ กร่อนมาก่อน ทางวัดได้ทำการเสริมฐานเสาเดิมด้วยคอนกรีต และทำการก่ออิฐโอบปูนเสริมระหว่างเสาจากบริเวณร่องดิน ซ้ำที่หายไป กิ่งกลางผนัง สำหรับฐานเดิมของวิหารที่เป็นเสาไม้ซึ่งมีการผุ กร่อนมาก่อน ทางวัดได้ทำการเสริมฐานเสาเดิมด้วยคอนกรีต และทำการก่ออิฐโอบปูนเสริมระหว่างเสาจากบริเวณร่องดิน ซ้ำที่หายไป หอคำวิหารวัดพันเตาจึงนับเป็นตัวอย่าง ของอาคารที่ ได้รับการอนุรักษ์ไว้สมบูรณ์ แม้ว่าจะล่วงผ่านกาลเวลามา แล้วกว่าร้อยปี แต่รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ สวยงามทำให้เราสามารถศึกษาถึงประวัติศาสตร์ เมืองเชียงใหม่ได้อย่างถนัดถนี่ หากใครมีโอกาส ผ่านไปแถววัดเจดีย์หลวงลองแวะเข้าไปชม ความสวยงามของวิหารไม้ แกะสลักที่สมบูรณ์ และสวยงามที่สุดในล้านนาสักครั้ง

จักรพงษ์ กำบุญเรื่อง jakpong@chiangmainews.co.th